

ИРЕНА АРСИЋ

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ СА ВЛАДЕТОМ ЈЕРОТИЋЕМ

У тексту се о сарадњи са Владетом Јеротићем током три деценије говори евоцирањем појединих успомена. На тај начин обрађена је сарадња Ненада Арсића, управитеља Задужбине, и Ирене Арсић, уредника у Задужбини, са академиком Јеротићем, најпре у оквиру издавачке куће *Ars libri*, а затим, после 2007, и у Задужбини Владете Јеротића.

Сарадња са Владетом Јеротићем, неуропсихијатром, религиозним мислиоцем, књижевним историчарем и есејистом, најпре у оквиру београдске издавачке куће *Ars libri*, а затим и Задужбине Владете Јеротића, трајала је готово четврт века, да би рад на издавању његових дела и популарисању његове мисли био настављен и после његове смрти. Ова сарадња превазишла је током времена уобичајене професионалне оквире, уз сву, познату, Јеротићеву уздржаност, па и сведочанство о тим деценијама не може се задржати у службеним тоновима, већ тражи облик и личнијег казивања.¹

Сопоћанска супа са сличицама

У *Сјоменици Владетии Јеротићу (1924–2018–2019)*,² коју је Задужбина штампала на његову годишњицу смрти, 2019. године,

¹ Издавачку кућу *Ars libri* је 1994. основао Ненад Арсић, да би 2007. са академиком Јеротићем установио Задужбину Владете Јеротића. Уредник у оба случаја је Ирена Арсић. Према овоме, следећи текстови који су везани за издавање и популарисање дела Владете Јеротића, као и за личније доживљаје који прожимају ту делатност, само су писано уобличена од наведене ауторке, а део су сећања и Ненада и Ирене Арсић, као и њихове породичне историје.

² *Сјоменица Владетии Јеротићу (1924–2018–2019)*, прир. Ирена Арсић, Задужбина Владете Јеротића – *Ars libri*, Београд 2019.

стоји да смо се са професором упознали у порти манастира Сопоћани. То је, наравно, тачно, само су околности самог упознавања, што је изазвало и почетак наше сарадње, биле мање званичне и свечане него што би се очекивало.

Наиме, лета те 1995. године придружили смо се породично духовној академији коју је организовала туристичка агенција Српске православне цркве „Добročинство”, а што је подразумевало боравак у новоизграђеном конаку манастира Сопоћани, као и свакодневна предавања угледних личности, међу којима је тада био Владета Јеротић. Већ при самом путовању од Београда до манастира осећала се атмосфера поштовања, али и узбуђености због присуства професора Јеротића, посебно међу онима који су изабрали и сматрали се привилегованим да седам дана проведу у његовом друштву. Међутим, професор је и тада, као и касније у сличним приликама, био врло уздржан. У самом конаку и у прелепом окружењу манастира Сопоћани, преко дана смо га могли виђати тек у понекој шетњи. И поред тога, сигурна сам да је пристајао на појединачне разговоре, посебно својих познаника, којих је несумњиво било у овој групи. Међу полазницима ове духовне академије било је врло упечатљивих личности, од којих су поједине своје кључне животне преокупације разрешавале у разговорима са Јеротићем, не само тада, у Сопоћанима, него и раније, као и после тога.

Како је било према програму, после подне нас је професор окупљао на својим предавањима, која су, мада означена конкретном темом, често у разговорима превазилазила предвиђено.

Сем тако званичног присуства, наша група је имала и привилегију да професора Јеротића види и током обеда. Наиме, доручковали смо, ручали и вечерали за истим столом, при чему је атмосфера била прилично уздржана. Сама трпеза у сопоћанском конаку била је посебна, пошто је сва јела, од погача до слаткиша, припремала чувена куварица Буда. Поклоници њених јела могли су је затећи у малој кухињи, од раних јутарњих сати до поноћи, како вредно, меси, кува, спрема. То што је помало доприносило тајанствености ове вредне жене била је њена недоступност – нити је разговарала, нити се појављивала током обеда.

Наши обеди су започињали заједничком молитвом, и углавном су се одвијали у тишини. Међутим, током једног од ручкова, у тањир богате сопоћанске супе професора Јеротића, у тишини окрепљујућег обеда, улетеле су сличице наше разигране деце. Ситуација је била очекивана, мада потпуно непримерена том месту – стално покушавајући да обуздамо наше две кћери, тада још увек ученице основне школе, и њихове младе рођаке, довели смо до тога

да су, у готово комичном отимању, на овај начин омели ручак нашег драгог професора.

То је био озбиљан инцидент, али га, на наше изненађење, сам професор није тако схватио. Није баш био одушевљен ситуацијом у коју је увучен, посебно прекидом ручка, али није реаговао строго.

Ми смо пак, извињавајући се, били у прилици и да се лично представимо професору Јеротићу. Тада је и предложено да се разговара о могућој сарадњи, односно да тек формирана београдска издавачка кућа, амбициозног имена *Ars libri*, штампа неко од нових дела професора Јеротића. За препоруку смо навели прва два штампана дела у едицији Класици, Андрићеву збирку приповедака *Јелена жена које нема* и Дучићева *Јуџра са Леушара*.

Професор је предложио најпре свој већ штампани избор из дела Карла Густава Јунга, *Лавиринџ у човеку*, који смо објавили у новој едицији названој „Лавиринџ”.³

Тако је почела наша сарадња, која је прерасла очекиване оквире.

А мени је било хладно...

Током времена, били смо у прилици да организујемо предавања, разговоре, промоције књига Владете Јеротића. Кретали смо се широм Србије, али и ван ње. Једно од таквих гостовања било је и у Црној Гори. Мајски празници 2002. године били су погодни за овакву посету, па смо, професор и ја, авионом отпутовали у Црну Гору, како бисмо током следећа двадесет и четири сата испунили врло амбициозан програм (не сећам се тачно зашто је био одређен овако кратак период боравка, мада је вероватно да је Јеротић имао договорене обавезе).

Организатор ових догађаја био је Душко Никитовић, који је ових дана, значи преко две деценије касније, предао у штампу лексикон појмова академика Јеротића, настао увидом у његових тридесет и пет дела и цитатима из њих, а под називом *Пућокази и ушехе*.

Наравно да смо најпре отишли на Цетиње, где смо у манастиру имали част да нас прими митрополит Амфилохије, иначе познаник и пријатељ Јеротићев још из дана када су се, у друштву тадашњих монаха, а потоњих владика Иринеја, Атанасија и Артемија, редовно састајали у манастиру Ћелије, код свог духовног оца, Јустина Поповића. Интересантно је рећи да је тада млади Јеротић до Ћелија из Ваљева долазио пешице, као у оној причи сироте а

³ Карл Густав Јунг, *Лавиринџ у човеку*, превод Слободан Јанковић, предговор Владета Јеротић, књ. 1, *Ars libri* – Невен, Београд 1995.

мудре жене која је рекла да таквим чином, пошто није у могућности да нешто донесе у цркву, исказује своју посвећеност вери.

Разговор митрополита и професора, атмосфера Цетињског манастира, узвишеност таквог тренутка, врло су деловали на мене. Међутим, то је био тек први део тог дана који се наставио у манастиру Острог, где је професора и мене дочекао лично игуман Јован, будући нишки владика. Очигледно је било да је сам игуман жељно ишчекивао професора, са којим је, после скромног али укусног ручка, послуженог у трпезарији манастира, дуго насамо разговарао.

Врхунац нашег боравка у Острогу била је, међутим, молитва коју нам је игуман Јован, Јеротићу и мени, прочитао у капели манастира. Био је то изузетно дирљив догађај, који ће ми трајно остати у сећању. Велика група верника, која је стрпљиво стајала у реду, са радошћу је поздрављала нашег професора.

Пред вечерње предавање професора Јеротића, у Никшићу, одмарали смо се у манастиру Житомислић. После окрепљујућих тренутака у прохладном конаку, у соби сам затекла чинију свежих манастирских јагода, а сам доживљај ове светиње биће у мом сећању обележен сликом коју сам затекла у једној од већих просторија конака: Владета Јеротић је седео и говорио, а око њега је било мноштво младих монахиња, које су, у недостатку столица, седеле и на поду, жељно слушајући његове речи, и памтећи његове изречене мисли.

Предавање и каснији разговор Јеротића са домаћином, тадашњим владиком а садашњим митрополитом Јоаникијем, протекао је у нешто опуштенијој атмосфери.

Следеће јутро је обележио одлазак у манастир Дајбабе, који није само наша светиња него је и врло упечатљиве структуре, изграђен у самим пећинама.

Током јутарњег лета ка Београду усудила сам се да драгом професору изнесем свој доживљај нашег проведеног дана, речима да ми је било све врло напорно, односно узбудљиво, док је он, смиреним гласом, закључио: „А мени је било мало хладно.”

Косово: Боље добар рат, него трули мир!

Позиви да се професор обрати својој читалачкој публици били су свакодневни, а он се редовно одазивао. Наравно, ишли смо и на Косово. Једна од посебних вечери, у питању је била промоција књиге *Учење свейої Јована Лесївичника и наше време*,⁴

⁴ Владета Јеротић, *Учење свейої Јована Лесївичника и наше време*, Ars libri, Београд 1996.

одржана је у Приштини 1997. године у Универзитетској библиотеци. Новоизграђено здање, са претензијама да својим смелим архитектонским решењима асоцира и на присуство албанске фолклорне културе на Косову, простирало се између Филозофског факултета и темеља православног храма, у самом срцу Приштине. Наш домаћин био је тадашњи управник библиотеке, данас почивши, Слободан Костић. У раскошно уређеној канцеларији, у којој су доминирале иконе и друге православне реликвије, примио нас је професор универзитета и песник Костић, беседећи, онако поетски, о Косову, традицији, православљу.

У амфитеатру библиотеке, изузетног просторног решења, са дневном, а затим и ноћном светлошћу која је продирала из крова стилизованог (бар тако су неки тумачили) у складу са албанском народном ношњом, те јесење вечери окупило се мноштво приштинских студената, њихових професора, осталих наставника, писаца, новинара, једном речју – српских интелектуалаца, који су, вероватно, већ наслућивали почетак трагичних догађаја који су уследили.

О професоровој књизи говорили су, сем аутора и мене (као уредника), професор Синиша Јелушић, Будванин, који је настојао да приштинском Филозофском факултету својим залагањима и бројним иницијативама да обележја европских универзитета, и давнашњи познаник Јеротићев – косовски владика Артемије.

Мислим да је то било једино вече којем сам током четврт века присуствовала на којем је говорио Јеротић а да он, ипак, није био централна личност. После много мудрих речи о самој књизи, односно о хришћанској лествици и њеном аутору, Јовану Лествичнику, дошло се и до коментарисања тренутне ситуације у Приштини и на Косову. На Јеротићеве помирљиве речи реаговао је владика Артемије, нагло уставши и у замрлом амфитеатру изговоривши само једну реченицу: „Боље добар рат, него трули мир!” Импозантном салом проломио се, затим, громки аплауз, прекидан узвизима одобравања.

Тиме је завршено ово наше приштинско вече. Професор ни тада а ни касније са нама није коментарисао овај упечатљив и, усуђујем се рећи, врло индикативан догађај, који је своју потврду, али и трагичне последице, имао у врло блиским наступајућим временима.

Неостварено гостовање

Као што сам поменула, професор Јеротић се радо одазивао на позиве да промовише своје књиге, или да држи предавања и то на теме које би домаћини изабрали. Како је време пролазило, промоције књига су биле све ређе, посебно у ситуацији када су промотери

углавном похвалама пратили ново издање. То није волео. Љутио се, опомињао, а на крају и одустајао од таквих манифестација. Углавном је, на крају, држао само предавања.

Ја мислим да је он волео путовања, мада она нису увек била ни пријатна, ни удобна. Посебно што је, опет како је време одмицало, ретко желео да преноћи у месту где је говорио, мада је било удаљено, правдајући се да му је удобност дома неопходна.

Тако сам била у прилици да организујем на стотине таквих догађања, увек поново изненађена срдачношћу домаћина, свечаном атмосфером, будношћу и узбуђеношћу саме публике. После предавања и редовних питања, одабрани градски круг, углавном уз богату трпезу, разговарао је са професорем, а он је био расположен, ведар, без нестрпљивости и журбе.

Дивила сам се тој енергији. То сам му и рекла. „Дивим се и ја вама”, одговорио је неочекивано. Ја, међутим, нисам приметила да нас, што се тиче година, дели три и по деценије.

Међутим, у један град на истоку земље није хтео да иде. Одлагао је, налазио изговоре, померао датуме. Било је то врло необично. Ми смо пак понављали позиве, пошто су домаћини били упорни у својој жељи да Јеротић говори пред њиховим суграђанима.

Коначно смо уговорили датум. Било је то крајем марта 1999. године, у недељу када је Србија бомбардована. Одложена посета, међутим, мада је било времена, никад касније није актуелизована.

Дуго сам размишљала шта је био разлог оваквом професоровом понашању. Пошто је то сада актуелна тема, а што би било и неко његово претпостављено изјашњавање, саопштићу разлог: у питању је загађеност те градске средине услед активности рудника. Јеротић се изузетно узнемиравао поводом свих вести о загађењу. Посебно је водио рачуна о храни. У једној прилици се чак и љутнуо, што му није био обичај, када сам му рекла да су и банане, његово омиљено воће, због накнадног дозревања, недовољно погодне за употребу.

Као што је познато, често је на својим предавањима говорио о значају очувања здраве воде, земље и ваздуха.

И, да, више пута је поновио и у својим обраћањима да није никада био члан било које политичке странке, а кад би морао да се определи, била би то Зелена странка.

Орден Светог Саве

Изабрана дела Владете Јеротића наша издавачка кућа *Arg libri* штампала је поводом 2000-годишњице хришћанства, са Изда-

вачким фондом Митрополије београдско-карловачке, односно са Српском православном црквом.⁵

Тим поводом, за плодове свог рада на бројним пољима – и као лекар, и као професор, али и као аутор многих књига из области медицине, религије и књижевности – професор Јеротић је одликован Орденом Светог Саве првог реда.

Орден му је био уручен, после пригодне свечаности, на Богословском факултету у Београду. Професора Јеротића је одликовао лично патријарх српски Павле, његов давнашњи пријатељ, посебно из косовских, односно призренских дана. Професор је овога тада живог свеца српског народа изузетно ценио и волео. Говорио је о њему као изузетном а посебном ауторитету, толико несвојственом српском народу, а опет назначеног у тој срећи да га српство има. Врло је уважавао не само личност самог патријарха Павла него и његово писано дело, налазећи у његовим мислима инспирацију за своје студије и есеје.

Тај дан је, и стога, био изузетно свечан. Патријарху су уручена тек изашла *Изабрана дела* професора Јеротића. Свечаност тренутка је донекле помутила бројност присутних, који су се трудили да буду сведоци овог значајног догађаја, у за такву прилику скромним условима београдског Богословског факултета.

Међутим, услови би у овом смислу били још неповољнији да је на саму доделу стигао тадашњи премијер Србије, Зоран Ђинђић, кога су, са пратећом свитом, нестрпљиви поштоваоци дела професора Јеротића сусрели на излазу факултета.

То би било све, да није било једног непријатног догађаја.

Наиме, неколико година касније, у једно магловито фебруарско касно поподне, добили смо позив из управе зграде нашег професора да је његов стан, по свему судећи, обијен, а да њега нема. Стигли смо што смо брже могли, бринући за професора, покушавајући да не размишљамо о разноликим ситуацијама које би могле да објасне ова догађања.

Срећом, како смо увидели при улазу у стан, није било значајнијих оштећења, сем проваљених улазних врата. Професор се, убрзо затим, и сам појавио. Био је у шетњи. Он лично установио је шта недостаје у његовом стану. Био је то Орден Светог Саве. Све остало, а биле су бројне могућности које су нежељени посетиоци могли искористити, било је недирнуто.

Јеротић је и овом приликом био врло смирен. Не, не жели да останемо с њим, не жели да преноћи ни код нас, ни у хотелу. Све је у реду.

⁵ Владета Јеротић, *Изабрана дела*, I–X, предговор Патријарх српски г. Павле, Ars libri – Издавачки фонд Архиепископије београдско-карловачке, Београд 2000.

Није се на томе завршило. Док је професор проводио своје последње дане у болници, стигао је позив из Патријаршије. Патријарх српски господин Иринеј, за кога је Јеротић више пута рекао да би био лични избор почившег патријарха Павла, дошао је на Бежанијску косу и, у скромним болничким условима, свечано, у присуству своје пратње, али и Ненада и наших кћери, Јоване и Иване, уручио Орден Светог Саве нашем професору.

Орден се, међу бројним одликовањима и другим наградама и признањима, налази данас на почасном месту у његовој Задужбини.

Паз'те на грешке, Ненаде!

Издавачи и штампари, мада конкретно – они који су радили у Дубровнику деветнаестог века, били су тема и мог докторског рада. Мислим да је мој ментор, академик Мирослав Пантић, мени и сугерисао ту тему баш из разлога што сам се и бавила издаваштвом, као уредник, најпре у нашој издавачкој кући, а затим и у Задужбини Владете Јеротића.

У Србији је издаваштво, колико ја о томе знам, посебно. Издавачи су људи, дозволићу себи ту примедбу, који воле књигу љубављу која је више налик на обожавање, а слабо се тиче суштинске посвећености.

Међутим, оно што им је свима заједничко јесте обавеза да избегавају грешке, посебно штампарске, које су и најочљивије. А то је тако тешко! Ненад је дуго са собом носио једну штампану занимљивост: један европски издавач је желео да одштапа књигу без грешке. Око тог подухвата окупио је велики број сарадника. Тек неколико година након изласка из штампе неко је уочио штампарску грешку, на самој насловној страни књиге.

Професор Јеротић је углавном, а како је време одмицало и потпуно, Ненаду препустио ликовно-графичко решење корице, и, уопште, прелом и изглед књиге и на то није имао примедбе. Он, такође, није био опседнут штампарским грешкама, али их је уочавао. Кад би књига изашла, пажљиво ју је прегледао, а онда позвао Ненада телефоном. Овај би узео папир и оловку и бележио, страна та и та, стоји, а треба да стоји... И тако, годинама. Понекад уз упозорење: „Паз'те на грешке, Ненаде!”

Не знам да ли је Јеротић то знао, али део тих словних грешака био је моје (не)дело. Ја сам врло лош коректор. Пошто три деценије обављам троструку улогу у издаваштву (уредника, лектора и коректора), могу да признам да ову последњу никад нисам радила како треба – стално ме је преокупирао смисао, а словне грешке су ми пролазиле.

Што се тиче лектуре, ту смо се добро усагласили. Професорове књиге су раније лекторисали угледни лектори из наших већих издавачких кућа. Своје исправке и прилагођавања су са њиме коментарисали и онда их тек коначно уносили. Ја то нисам радила. Објаснила сам професору да настојим да очувам његов стил, пошто његови читаоци очекују његову реченицу и његов начин изражавања и у писаном виду. Интервенисала сам само код његових дугих реченица, у случају када је због обиља мисли могло доћи до сумње или погрешке у схватању смисла.

На крају смо усталили процес: нови рукопис читам ја, пре и после прелома текста, па га коначно, као супервизор, прочита и сам аутор. Признајем, професор Јеротић је био врло пажљив читалац.

Алеја великана није била тема

Професор Јеротић је Ненада, а онда посредно (преко Ненада) и мене, примио као своје. То није вербално исказивао. Био је необичан Србин, што се тога тиче. О тим стварима, личним, интимним, није много причао. Само би повремено напоменуо: „Ми смо сада заједно”, и то би било све. Мени лично то није одговарало. Навикла сам да разговарам, анализирам, испитујем више углова проблема. Међутим, како је већ могло да се прочита у овим мојим белешкама, ја нисам ту била посебно важна. Професор и Ненад су имали свој начин споразумевања, без много разговора, разумели су се.

И онда када је био у питању тај период после професора, односно по његовом упокојењу, није се много разговарало, сем конкретно. У најличнијим документима нашег професора, која је стално држао уз себе, била је картица са напоменом: „У случају смрти, позвати Ненада Арсића, на телефон...” Ненад и данас чува ту картицу. Међутим, уз свакодневну бригу, није било потребно активирати и ту могућност.

Што се тиче самих догађаја после упокојења, професор је био сасвим одређен. Срећом, поживео је до својих дубоких година, па је било и прилика и времена да се оне више пута продискутују, утврде, па и конкретизују у документима које је оставио за собом, пре свега у тестаменту. Ненаду је више пута напоменуо да жели да са овога света буде испраћен као прави хришћанин, увијен у платно. Врло често, кад год би одлазио сам ван Србије, показивао би професор то спремљено платно Ненаду. Тек да напоменем да се Ненад у тренуцима када је требало да нађе то платно, у свом узнемирењу, потпуно помео, и једва га нашао. Вероватно је зато професор тако инсистирао на том детаљу.

Оно, међутим, што је било интересантно за шире поштоваоце дела и личности академика Јеротића било је место његовог сахрањивања. Међутим, професор је и то одредио, више од деценије, ако не и две, раније. Он ће почивати поред своје Јелене, у скромној гробници Спужића на Новом гробљу. У питању је била тетка његове мајке, односно рођена сестра Јеротићеве баке по мајци, Данице, у чијој је гробници, сем брачног пара Спужић, Јована и Зорке, била сахрањена и мајка његове Јелене. На самом скромном споменику Јеротић је себи, за живота, укlesaо и име, као и датум рођења. Додали смо само датум смрти: 4. септембар 2018. године.

Тог јесењег дана 2018, после четвросатног испраћаја коме су присуствовали најугледнији Београђани, са патријархом Иринејем на челу, уз бројну делегацију Српске академије наука и уметности, тужна колона је на Новом гробљу, прошавши поред импозантног споменика Илије Милосављевића Коларца, стигла и до скромног вечног почивалиштва нашег драгог професора.

Алеја великана никада није била тема наших разговора, у погледу његовог вечног почивалишта.

Гробница Јеротића, у којој почива отац нашег професора, Момчило, а која се такође налази на Новом гробљу, остављена је тестаментом Ненаду Арсићу.

Дневнички записи

Када смо професора Јеротића одвезли тог мајског дана 2018. године на београдску клинку Бежанијска коса, мислили смо да ће нам се вратити. Како је већ било. Међутим, није. То је био његов коначан одлазак.

Он се за овај завршни део свог плодног живота дуго припремамо. Годинама, на бројним предавањима он је, а и ја, као уредник његових бројних издања, подсећао да после себе оставља рукописе. У питању је био његов дневник, дневник снова, као и једна преписка. Поред ових рукописа, остала је припремљена за штампу књига текстова, са наведеним насловом: *Из њсихотерапије и њсихијаџирије*, као и зборник студија, чији се наслов наметнуо: *Шта њ треба у себи мењаџи?*

Владета Јеротић је дневничке белешке почео да води од своје 14. године. Овакав начин суочавања са самим собом, током различитих фаза живота, изузетно му је пријао. То је уочљиво не само из повремених записа из дечачког и младалачког периода, у којима о свом дневнику говори као о најзначајнијем савезнику у та, за њега лично, бурна времена, већ и из чињенице да се оваквог

начина изношења свог мишљења није одрекао ни током читавог живота.

Први део дневника, до 1945. године, Јеротић је сам приредио за штампу, наменивши га за објављивање постхумно. Приређивањем је, како је то уобичајено, донекле нарушио аутентичност записа, начинивши од класичних дневничких бележака дневничко- мемоарску грађу. Очито је, наиме, да је поједине догађаје Јеротић формулисао према аутентичним записима, али са знањима и амбицијама зрелог човека. Тиме не губимо нит његовог сазревања нити узбудљивост ауторових промена и тражења смисла и путева, али нам ипак недостаје искрена реч једне врло младе, самосвесне и бунтовне личности. Срећом, у појединим периодима сачувана је и аутентична реч младог Јеротића.

Међутим, и поред тога, намеће нам се закључак да читајући *Дневник* Владете Јеротића можемо уживати у процесу сазревања једног од најзначајнијих српских интелектуалаца на прелазу векова и сигурно нашег најзначајнијег мислиоца и „учитеља нације”, који је добробит српског народа, чега је био свестан и у својим младим годинама, поставио себи као животни циљ. Остварењу тога циља, на нашу велику срећу, сведоци смо и привилеговани савременици.

Дневнички записи Владете Јеротића објављени су у издању Задужбине у две књиге. Током пролећа 2019. Задужбина је објавила *Дневник 1938–1945*.⁶ Владете Јеротића, који прати његове ране, младалачке године и период у ратном Београду.

Други део дневника, који обухвата период од 1945. до 1954, објављен је у посебној књизи.⁷

Сачувани у рукописним свескама, ови записи вишеструко дају могућности за откривање аутентичног Јеротића у периоду његове треће деценије живота. С обзиром на то постојала је недоумица да ли и овај текст приредити на начин како је, по свему судећи, учињено са објављеним. Међутим, како од аутора дневничких бележака такав захтев није исказан, а са надом да ће оригиналност личности, њеног размишљања и поступака у свим преломним младалачким питањима само допринети њеном хуманијем прихватању од стране бројних Јеротићевих пратилаца, дневничке белешке из периода од пролећа 1945. нису ни на који начин приређиване, нити је њихов садржај подвргнут било каквим ублажавањима, исправкама, нити су изостављани делови текста.

⁶ Владета Јеротић, *Дневник 1938–1945*, Задужбина Владете Јеротића – Ars libri, Београд 2019.

⁷ Владета Јеротић, *Дневник 1945–1954*, прир. Ирена Арсић, Задужбина Владете Јеротића – Ars libri, Београд 2022.

Према томе, у белешкама које прате студентске и младалачке дане Владете Јеротића аутентично су садржане његове мисли, опсесије, разочарања и надања. За поштоваоце мисли и дела професора Јеротића ово је, верујем, још један доказак оригиналности и вредности личности једног од најмудријих Срба свога времена.

У сновима

Током деценија, Владета Јеротић је водио и свој дневник снова. Књигу *Снови*, из рукописне оставштине, објавила је такође Задужбина Владете Јеротића.⁸ Сам текст обухвата врло широк период, од 1953. године, па све до 2018. У питању је, према томе, период од Јеротићеве 29. године до одласка у болницу, неколико месеци пред његову смрт. То је многозначно интересантно штиво, тако да текст снова прате и својеврсна тумачења. Наиме, етнопсихолог Бојан Јовановић и психолог Жарко Требјешанин су прочитали рукопис и саопштили своје мишљење и разумевање Јеротићевих вишедеценијских снова. Требјешанин је исказао своје искрено дивљење богатством света снова Владете Јеротића, док Бојан Јовановић у Јеротићевим сновима разоткрива неостварене амбиције нашег великог савременика. Врло је интересантно прочитати та два размишљања, која у књизи прате снова Владете Јеротића.

Наравно, вредност ове књиге је и у могућности да сваки читалац, односно онај који прати Јеротићево дело али, неретко, у њему налази и разрешења за своје недоумице, може формирати сопствено виђење личности нашег знаменитог академика.

Нама лично био је врло упечатљив запис једног сна из 2016. године, који дословно гласи:

Нас троје, ја између непрепознате жене и таквог истог мушкарца, мени врло блиских људи, као да смо се нашли у духовном свету и из њега примамо преображавајуће благости са поруком како даље да живимо.

Диван доживљај љубави!

Др Ирена П. Арсић
Задужбина Владете Јеротића
Београд
irena.arsic@filfak.ni.ac.rs

⁸ Владета Јеротић, *Снови 1953–2018*, прир. Ирена Арсић, Задужбина Владете Јеротића – Ars libri, Београд 2020.